

Vaksine for
forebygging
av livmorhalskreft
– tilbud til jenter i 7. klasse

Informasjon til barn og foreldre

Om HPV-vaksinen i barnevaksinasjonsprogrammet

Vaksine mot humant papillomavirus (HPV) er et tilbud til jenter i 7. klasse. Som for alle vaksiner i barnevaksinasjonsprogrammet er dette et tilbud dere kan velge om dere vil ta imot. Jentene bør være godt informert om vaksinen, og foreldrene skal legge vekt på deres mening. Gå gjerne gjennom denne brosjyren sammen.

Her finner dere informasjon om livmorhalskreft og om hvordan HPV-vaksinen kan beskytte unge jenter mot sykdommen senere i livet. Brosjyren forklarer hvordan vaksinasjonen gjennomføres og gir informasjon om mulige bivirkninger av vaksinen.

Vil dere vite mer om HPV og HPV-vaksinen, kan dere snakke med helsesøster på skolen eller lese mer på Folkehelseinstituttets nettsider: www.fhi.no/hpv-vaksine

ET VIRUS ER ÅRSÅK TIL LIVMORHALSKREFT

Livmorhalskreft skyldes et virus som kalles humant papillomavirus (HPV). Det finnes mange typer HPV-virus. Hver type har sitt eget nummer. Minst 12 HPV-typer kan gi livmorhalskreft. De to vanligste er HPV 16 og HPV 18. I Norge er disse to virustypene årsak til ca. 70 prosent av alle tilfeller av livmorhalskreft.

HPV smitter svært lett ved seksuell kontakt og gir vanligvis ikke symptomer. De fleste får en HPV-infeksjon i løpet av livet. Det er vanligst å bli smittet i ung alder.

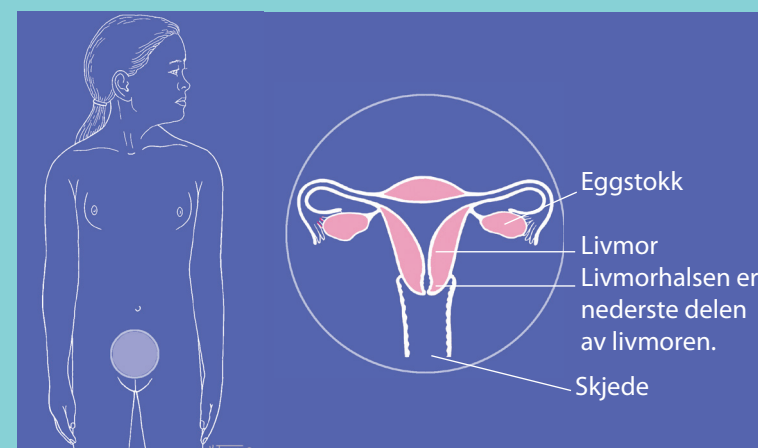
HPV-infeksjoner forsvinner i de fleste tilfeller av seg selv. Hvis en infeksjon med kreftfremkallende HPV blir langvarig, kan det utvikles forstadier til livmorhalskreft (celleforandringer). Slike forstadier kan utvikle seg videre til livmorhalskreft. Se figur av livmorhalsen på neste side.

OM LIVMORHALSKREFT

Livmorhalskreft er en alvorlig sykdom. Hvert år får ca. 300 kvinner i Norge sykdommen, og 65-100 kvinner dør av kreftformen.

Årlig blir rundt 3 000 kvinner operert for alvorlige forstadier til livmorhalskreft for å unngå videre utvikling til kreft. Gravide, som tidligere har gjennomgått en slik operasjon, kan ha økt risiko for å abortere eller at barnet blir født for tidlig.

Utvikling av livmorhalskreft tar vanligvis 10-30 år. Noen får sykdommen i ung alder, og i underkant av 40 % av de som får diagnosen er under 45 år.

OM KJØNN SVORTER

Noen typer HPV kan gi vorter i og rundt kjønnsorganer/endetarmsåpning, men disse typene er ikke kreftfremkallende. Kjønnsvorter forsvinner ofte av seg selv. Det finnes også behandling. Nesten alle tilfeller av kjønnsvorter skyldes HPV 6 eller 11.

SLIK BESKYTTER HPV-VAKSINEN

HPV-vaksinen virker forebyggende og bør tas før man utsettes for smitte. I vaksinasjonsprogrammet tilbys derfor HPV-vaksine til jenter i god tid før det som er gjennomsnittlig seksuell debutalder i Norge.

HPV-vaksinen beskytter mot HPV 16 og 18 og de forstadier til livmorhalskreft som er forårsaket av disse to HPV-typer. Vaksinen dekker ikke andre kreftfremkallende HPV-typer.

Forstadier til kreft er en forutsetning for at livmorhalskreft kan oppstå. Siden kreftutvikling tar mange år, kan det ta 10–30 år før HPV-vaksinens forebyggende effekt mot livmorhalskreft endelig kan bekreftes.

HPV-vaksinen som gis i barnevaksinasjonsprogrammet (Gardasil®) beskytter i tillegg mot kjønnsvorter som skyldes HPV 6 og 11.

Vaksinen gir over 95 % beskyttelse mot HPV 6, 11, 16 og 18.

De første kvinnene som fikk vaksinen for snart ti år siden har fremdeles god beskyttelse. Vaksinen har sannsynligvis en langvarig effekt, kanskje livslang. Oppfølging av de vaksinerte over tid vil vise om det blir nødvendig med en oppfriskningsdose (boosterdose) senere i livet for å forlenge beskyttelsen.

SLIK FOREGÅR VAKSINASJONEN

Vaksinen settes med en tynn nål i overarmen. For å bli fullvaksinert må du få 3 doser i løpet av 6–12 måneder. Vanligvis gis andre dose 2 måneder etter den første, og siste dose gis 6 måneder etter første dose.

Før vaksinasjonen vil helsesøster spørre deg om du er frisk og om du har hatt reaksjoner etter tidligere vaksiner. Husk å informere dersom du har allergi, bruker medisiner eller har andre helseproblemer.

Det er trygt å bli vaksinert selv om du er forkjølet eller litt ute av form. Det er imidlertid vanlig å utsette vaksinasjon ved akutt sykdom og ved feber over 38 grader.

Noen synes at det er litt vondt og ubehagelig å få vaksine, og enkelte kan besvime. Er du engstelig for dette, eller tidligere har opplevd å bli uvel ved vaksinering, kan du be om å få ligge når vaksinen settes.

Som ved alle andre vaksiner må du vente i ca. 20 minutter hos helsesøster etter at vaksinen er satt.

BIVIRKNINGER OG SIKKERHET

HPV-vaksinen er utprøvd i store internasjonale undersøkelser og er godkjent av Statens legemiddelverk. Slik godkjenning bygger på en grundig vurdering av vaksinenes effekt og risiko.

De vanligste bivirkningene for vaksinen i barnevaksinasjonsprogrammet (Gardasil) er:

- Hevelse, ømhet i armen hvor vaksinen er satt, hodepine (mer enn 1 av 10 vaksinerte).
- Feber, kvalme, smerte i armen (mer enn 1 av 100 vaksinerte).

Symptomene forsvinner etter få dager.

Alle vaksiner kan i sjeldne tilfeller utløse en allergisk reaksjon i form av utslett og kløe kort tid etter at vaksinen er gitt. I svært sjeldne tilfeller kan mer alvorlige allergiske reaksjoner oppstå. Helsepersonell som vaccinerer er forberedt på å håndtere slike situasjoner.

Bortsett fra noen svært sjeldne allergiske reaksjoner er det ikke dokumentert at HPV-vaksine har vært årsak til alvorlig sykdom. Svært sjeldne bivirkninger kan aldri helt utelukkes og kan oppdages først etter at et stort antall personer har fått et nytt legemiddel.

Alle alvorlige og uventede symptomer som inntreffer etter vaksinasjon skal rapporteres til legemiddelmyndighetene. Rapportene blir grundig undersøkt for å finne ut om symptomene skyldtes vaksinen eller en sykdom som tilfeldigvis oppsto samtidig med vaksinasjonen.

Symptomer som oppstår etter vaksinasjon behøver ikke å være en reaksjon på vaksinen, men kan være tegn på sykdom som bør behandles. Kontakt derfor lege hvis du er bekymret.

REGISTRERING I VAKSINASJONSREGISTERET

HPV-vaksinasjonen registreres i journalsystemet hos vaksinatør, og i det nasjonale vaksinasjonsregisteret SYSVAK. Hvis du ønsker å se hvilke vaksiner du eller ditt barn har fått kan du bruke publikumstjenesten *Mine vaksiner* på www.helsenorge.no

REGELMESSIG LIVMORHALSUNDERSØKELSE (SCREENINGPROGRAMMET)

Alle kvinner i Norge får tilbud om undersøkelse av livmorhalsen hvert 3. år fra 25-års alder. Hensikten er å redusere dødeligheten av livmorhalskreft gjennom tidlig å oppdage kreft eller forstadier til kreft. Screeningprogrammet har ført til en markant nedgang i antall tilfeller livmorhalskreft.

Det er viktig at også HPV-vaksinerte deltar i screeningprogrammet. De viktigste grunnene til dette er at vaksinene ikke dekker alle kreftfremkallende HPV-typer, og at det foreløpig ikke er kjent hvor lenge vaksinene vil ha beskyttende effekt.

Det kan heller ikke utelukkes at andre kreftfremkallende HPV-typer kan bli en viktigere årsak til kreft enn de to som vaksinen beskytter mot. Målet er at vaksinasjon og regelmessig undersøkelse sammen skal gi best mulig beskyttelse mot livmorhalskreft.

Det pågår forskning for å følge med på hvordan vaksinasjonsprogrammet påvirker utviklingen av HPV-infeksjoner og livmorhalskreft. Folkehelseinstituttet er ansvarlig for oppfølgingsprogrammet.

GREIT Å VITE

- Verdens helseorganisasjon (WHO) anbefaler at HPV-vaksine inngår i nasjonale barnevaksinasjonsprogram. HPV-vaksine er inkludert i barnevaksinasjonsprogram i en rekke land.
- 205 millioner doser av HPV-vaksinen Gardasil er distribuert over hele verden (desember 2015).
- HPV-vaksine består av kunstig fremstilte partikler som likner deler av overflaten på HPV-virus. Vaksinen er ikke levende, inneholder ikke virusarvestoff og kan ikke gi HPV-infeksjon.
- Ingen vaksiner i barnevaksinasjonsprogrammet inneholder kvikksølv som konserveringsmiddel, heller ikke HPV-vaksinen.
- Kondom gir ikke god nok beskyttelse mot HPV-smitte fordi viruset også finnes på hudområder i underlivet som kondom ikke dekker/beskytter.
- HPV-vaksine beskytter ikke mot andre seksuelt overførbare sykdommer. Kondom er viktig også for dem som har fått HPV-vaksine.
- Folkehelseinstituttet har anbefalt at gutter på lik linje med jenter får tilbud om HPV-vaksine i barnevaksinasjonsprogrammet. Forslaget er (per mai 2016) til politisk behandling.

www.fhi.no/hpv-vaksine

UTGITT AV NASJONALT FOLKEHELSEINSTITUTT

POSTBOKS 4404 NYDALEN

0403 OSLO

FØRSTE UTGAVE AUGUST 2009

6. REVISJON MAI 2016

BESTILLING AV BROSJYRER (OPPGI MÅLFORM: BOKMÅL/NYNORSK):

PUBLIKASJON@FHI.NO

TELEFON: 21 07 82 00,

PDF AV ANDRE SPRÅK FOR NEDLASTING: WWW.FHI.NO/INFOLETTERS

GRAFISK DESIGN: PER KRISTIAN SVENDSEN

OPPLAG: 65 000 • MAI 2016 • TRYKK: WJ.NO

ILLUSTRASJONSFOTO: FORSIDE: COLURBOX.COM, SIDE 5: LENE SOLBAKKEN

ILLUSTRASJON S. 3: KARI TOVERUD